

Kulturdepartementet

Betänkandet En inkluderande kulturskola på egen grund (SOU 2016:69)**Sammanfattning**

Region Gotlands remissvar innehåller sammanfattningsvis följande synpunkter.

1. Region Gotland tillstyrker förslaget att införa övergripande nationella mål för kulturskolan. Region Gotland avstyrker dock utredningens föreslagna målformuleringar då dessa blir för detaljstyrande. Region Gotland uppfattar också målet om att kulturskoleverksamhet ska bedrivas på elevens fria tid som delvis motverkande det övergripande målet om alla barns lika möjligheter att delta, särskilt för barn i landsbygds- och glesbygdskommuner.
2. Region Gotland tillstyrker förslaget att inrätta ett nationellt kulturskolecentrum med ansvar för nationell uppföljning, att främja erfarenhetsutbyte och samverkan, dock är frågan om en placering på Statens Kulturråd inte självklar. En syntes mellan utbildning och kultur behöver skapas, där Kulturskolerådet är en kunskapsbärare.
3. Region Gotland tillstyrker förslaget att stimulansmedel tillförs kulturskolan, men ser en fara i att tillfälliga sökbara bidrag kan skapa kortsiktigt tänkande och dyr administration. En långsiktigt stabil grundfinansiering vore bättre.
4. Region Gotland avstyrker förslaget att kulturskoleverksamheten ska ingå i kultursamverkansmodellen. Region Gotland ser behov av ytterligare analys av effekter och konsekvenser innan ett sådant beslut kan övervägas.
5. Region Gotland delar utredningens syn att frågor om kompetensbehov och utbildningsinsatser är statens ansvar. En koppling till övriga lärarexamina och möjlighet att undervisa inom andra skolformer är önskvärd.

Bakgrund

Region Gotlands organisation av kulturskoleverksamheten innebär, liksom i en majoritet av Sveriges kommuner, en tillhörighet i utbildningsförvaltningen som likvärdig skolform. Samverkansuppdraget med såväl övriga skolformer som kulturaktörer utanför skolan är central.

Kulturskolan på Gotland har tre övergripande uppdrag:

1. Att i samarbete med övriga skolformer stödja alla barns och ungas rätt till goda kulturaktiviteter och eget skapande under pedagogisk ledning av god kvalitet. Oavsett bakgrund, kön, föräldrar, språk, ekonomi och bostadsort. I detta uppdrag ingår även olika stöd till skolor och insatser i socioekonomiskt tunga områden.
2. Att de barn och unga som önskar fördjupa sig i ett estetiskt ämne eller en verksamhet ska kunna göra det i kulturskolans frivilliga undervisning.
3. Ett brett samhällsuppdrag som innebär att vara en kulturens mötesplats i första hand för barn och unga, ge förkunskaper till yrkesutbildning, försörja framtida orkestrar samt samverka med samhället i övrigt.

Nationella mål (6.2)

Region Gotland anser att kulturskolans nationella mål och uppdrag ska rikta sig till alla barn och sätta eleven och elevens möjligheter i centrum. Positivt är att utredningen bidrar till att sätta fokus på kulturskolans verksamhet och betydelse. Vikten av nationella mål för kulturskolornas verksamhet är central, men målen bör vara övergripande och inte detaljstyrande och utgå från vad som ska uppnås, det vill säga centralt innehåll och inriktning. I detta kan visionen uppnås om en i högre grad inkluderande, likvärdig och tillgänglig kulturskola för alla barn och ungdomar i vårt land. Organisations- och genomförande frågor beslutas bäst på lokal nivå utifrån huvudmannens och verksamhetens lokala förutsättningar.

Det enskilda barnets bästa ska avgöra när och hur undervisningen bedrivs

I linje med en helhetssyn på barns lärande är det naturligt att det enskilda barnets bästa ska avgöra när och hur undervisningen bedrivs. Utifrån Region Gotlands förutsättningar vore det kontraproduktivt att i nationella mål slå fast att kulturskolan ska bedriva sin undervisning enbart på elevers fria tid eller endast i grupp. I största möjliga utsträckning och med hänsyn till barnets ålder bör man i dialog med skolan tillåta eleven att själv avgöra om det ska delta i en aktivitet under skoltid eller på den fria tiden. Jämför barnkonventionen artikel 12¹. Vidare måste tidpunkten för frivilligundervisningen vara en samverkansfråga mellan elev och förälder samt den obligatoriska skolan och kulturskolan där olika hänsyn vägs in, såsom barnets egen vilja och behov utifrån mål och resultat.

På Gotland är ungefär 45 % av all frivilligundervisning förlagd till lokala skolor i direkt anslutning till, eller under, skoldagen. En nationell reglering av kulturskolans verksamhet till elevens fria tid riskerar att utestänga eller försvåra deltagandet för närmare hälften av eleverna, något som inte gagnar tanken om en tillgänglig kulturskola. Liknande situationer gäller i många av Sveriges kommuner, framför allt i glesbygd.

Inläring sker i relation till någon eller några det är därför en självklarhet att såväl enskild undervisning som gruppundervisning behövs. Den sociala aspekten i kulturskolans verksamhet både naturlig och viktig. Utredningens förslag till lösning för glesbygden med enbart fjärrundervisning via nätet som varken innehåller social interaktion, gruppundervisning eller relationer till pedagogen eller till andra elever, är därför inte optimal och bör endast ses som ett komplement.

¹ Varje barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet. Barnets åsikt ska beaktas iförhållande till barnets ålder och mognad.

Samverkan med övriga skolformer och kulturinstitutioner

Elevers lärande och utveckling är en helhet – bildning och kultur hänger ihop. Betänkandet saknar ett djupare resonemang kring samverkan med grundskolan och övriga skolformer. Många kulturskolor i landet medverkar i skolans läroplansuppdrag att ge alla barn och unga goda kunskaper i estetiska ämnen och möjlighet till kulturaktiviteter av god kvalitet under god pedagogisk ledning. Om denna samverkan lyfts fram i nationella mål skulle det även ge stöd för kulturskolans arbete i glesbygden. Samverkan överlag är ett nyckelbegrepp vad gäller kulturskolan och de regionala kulturinstitutionerna samt samhällets övriga aktörer.

Nationellt kulturskolecentrum (6.3)

Region Gotland ser betydelsen av uppföljning för nationell jämförelse och analys, erfarenhetsutbyte och främjande av kulturskolerelaterad kunskap. Överlag anser Region Gotland att det är viktigt att dialogforum finns mellan olika nivåer och att det är tydliga ansvarsområden mellan de olika nivåerna, statlig, regional och kommunal. Då merparten av landets kulturskolor idag är organiserade inom utbildningssektorn måste arbetet framöver handla om att skapa en syntes mellan utbildning och kultur, som gagnar det övergripande syftet att verka för alla barns rätt till kultur.

Utredningen föreslår att ett nationellt kulturskolecentrum ska placeras inom Statens Kulturråd. Detta kan få betydelse för om kulturskolans verksamhet ska ses om utbildning eller kultur, när den i själva verket är både och. Det finns skäl som talar både för och emot en sådan placering. Fördelar är att upparbetad organisation och stor kompetens inom kultur finns, nackdelar är att erfarenhet av utbildning och kunskap om skolans gruppvisa och individuella mål rimligen saknas. Frågan om placering bör därför utredas ytterligare.

Kulturskolerådet har bred kompetens och uppbyggd kunskap om kommunernas arbete med kulturskolornas verksamhet, kommunövergripande samarbeten, samordning och utveckling. Därför bör Kulturskolerådet användas som kunskapsbärare.

Utvecklingsbidrag, tidsbegränsat verksamhetsbidrag, bidrag till nationell spetskompetens (6.4 - 6.6)

Utredningens förslag om statliga ekonomiska resurser till kulturskolorna är positivt. Stimulansbidrag för glesbygd är i sig en god tanke, men bör inte vara kortsiktiga och bör hellre ges som stöd för att utveckla och förädla samverkan. Region Gotland anser att generella och långsiktiga statsbidrag är att föredra framför osäkra, tillfälliga projekt och sökbara bidrag, som tenderar att skapa osäkerhet, kortsiktighet och ökad administration istället för god, välplanerad, långsiktig verksamhet och utveckling. Ansökningsprocesser riskerar att gynna stora kommuner med större resurser. I första hand bör en grundfinansiering finnas för alla kommuner som har en kulturskola.

Regional samordning (6.7)

Region Gotland avstyrker utredningens förslag att hela kulturskolans verksamhet skulle komma att ingå i kultursamverkansmodellen. Eftersom kulturskolorna vuxit fram och organiserats på en kommunal nivå är utredningens förslag om en regional nivå svårgreppbart och dess konsekvenser i nuläget inte möjliga att förutse på den kommunala nivån. Det finns därför behov av att ytterligare analysera av effekter och konsekvenser av ett sådant förslag.

För Gotlands del kommer inte samverkan mellan kommuner att kunna ske på det sätt som utredningen avser. Dock ser Region Gotland att samverkan mellan kulturskolan och de regionala kulturinstitutionerna kan behöva stärkas. Region Gotland har i sin kulturplan för 2017 - 2020 beslutat att en barnkulturgaranti införs, vilket förutsätter samverkan mellan kulturskolan och de regionala kulturinstitutionerna.

Region Gotland anser att förslaget om regional samordningstjänst inte skulle tillföra kulturskoleverksamheten på Gotland något som ytterligare skulle utveckla verksamheten.

Utbildningsvägar och forskning (6.8 - 6.9)

Region Gotland anser att frågor om kompetensbehov och utbildningsinsatser är statens ansvar och vill framhålla att en koppling till övriga lärarexamina och möjlighet att undervisa inom andra skolformer är önskvärd.

Region Gotland anser även att 90 hp är för lite som förkunskapskrav vad gäller konstnärliga utbildningar, då de flesta konstnärliga utbildningar på högskolenivå omfattar minst tre till fyra år.

Brittis Benzler
Ordförande
Barn- och utbildningsnämnden

Filip Reinhag
Ordförande
Kultur- och fritidsförvaltningen